

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-97>

УДК 364.22; 332.122

ОЦІНКА ЗМІН В УМОВАХ ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПІСЛЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО ТА ЦЕНТРАЛЬНОГО РЕГІОНІВ)

EVALUATING CHANGES IN LIVING CONDITIONS OF POPULATION AT THE TERRITORIAL LEVEL AFTER DECENTRALIZATION REFORM (ON EXAMPLE OF WEST AND CENTER REGIONS)

Реут Анна Георгіївна

кандидат економічних наук,

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Національної академії наук України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9623-9248>

Клименко Юлія Анатоліївна

кандидат економічних наук,

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Національної академії наук України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0086-2933>

Reut Anna, Klymenko Yuliia

Ptoukha Institute for Demography and Social Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine

Стаття присвячена аналізу основних соціально-економічних заходів, які були реалізовані в об'єднаних територіальних громадах Західного та Центрального регіонів України та які були спрямовані на покращення умов проживання їх населення. Складено соціально-економічний портрет територіальних громад, що брали участь в соціологічному опитуванні. Проаналізовано стан інформаційно-документального забезпечення функціонування об'єднаних громад та визначено обізнаність їх адміністрації щодо наявних проблем в умовах проживання в населених пунктах, що входять до їх складу. Оцінено шанси громад на ефективне адміністрування, забезпечення нормальних умов проживання та вибору правильного вектору щодо їх покращення. Визначено та проаналізовано сфери життя та об'єкти інфраструктури, що потребували покращення умов (за частотою визнання проблеми), до об'єднання населених пунктів в територіальні громади. За результатами аналізу основних проектів, реалізованих в громадах після об'єднання та вагомості проведених робіт було визначено глибина вирішення адміністрацією проблем в основних соціальних сферах.

Ключові слова: умови життя, об'єднані територіальні громади, бідність за умовами життя.

Статья посвящена анализу основных социально-экономических мероприятий, реализованных в объединенных территориальных общинах Западного и Центрального регионов Украины и направленных на улучшение условий проживания их населения. Составлен социально-экономический портрет территориальных общин, участвовавших в социологическом опросе. Проанализировано состояние информационно-документального обеспечения функционирования объединенных общин и определена осведомленность их администрации о существующих проблемах в условиях проживания в населенных пунктах, входящих в их состав. Оценены шансы общин на эффективное администрирование, обеспечение нормальных условий проживания и выбор правильного вектора по их улучшению. Определены и проанализированы сферы жизни и объекты инфраструктуры, которые нуждались в улучшении условий (по частоте признания проблемы), к объединению населенных пунктов в территориальные общины. По результатам анализа основных проектов, реализуемых в общинах после объединения и весомости проведенных работ, была определена глубина решения администрацией проблем в основных социальных сферах.

Ключевые слова: условия жизни, объединенные территориальные общины, бедность по условиям жизни.

The article is devoted to the analysis of the main socio-economic measures implemented in the united territorial communities of the Western and Central regions of Ukraine and aimed at improving the living conditions of their population. The results of a sociological study among representatives of local self-government bodies of the Carpathian region and the regions of Central Ukraine are presented. A socio-economic portrait of the territorial communities that participated in the sociological survey was compiled. The organization of the territorial communities' management system and functioning problems of the territorial communities is analyzed. In addition, estimated the state of infrastructure objects before united and characterized by changes that occurred after united association. The state of information and documentary support for the functioning of the united communities had analyzed and the awareness of their administration about the existing problems in living conditions in the settlements that are part of them is determined. A comparison was made by administration strategies of the united territorial communities for raising the level of life depending on their type, size of the region, and so on. The chances of communities for effective administration, ensuring normal living conditions and choosing the right vector for their improvement were assessed. The main vectors of community efforts are analyzed after the formation of an infrastructure component in settlements. The tools for development that used communities from the moment of formation are outlined. The spheres of life and infrastructure facilities that needed to improve conditions (according to the frequency of recognition of the problem), to unite settlements into territorial communities were identified and analyzed. The assessment of the compliance of implemented socio-economic measures aimed at increasing the level and life of the population with real needs. Based on the results of the analysis of the main projects implemented in the communities after the unification and the weight of the work carried out, the depth of the solution to the problems in the main social spheres was determined by the administration.

Keywords: living conditions, united territorial communities, poverty by living conditions

Постановка проблеми. Проблема відсутності інформації та статистичних даних у вільному доступі, за якими б можна було проаналізувати та оцінити умови проживання населення, стосується не тільки вищого (обласного / регіонального та субрегіонального) рівня, а й базового – територіальних громад. На сьогодні визначити, які кожна з громад має умови проживання, з якими проблемами з цього приводу зіштовхуються, що робить для їх вирішення, які ресурси для цього має, що обирає за пріоритет, є вкрай складним завданням. Новосформовані ОТГ ще не приділяють належної уваги необхідності та важливості збору інформації, тому чи не єдиним джерелом даних щодо їх соціально-економічного, демографічного, фінансового становища можуть бути соціологічні опитування. Одним з таких соціологічних досліджень було опитування експертів серед працівників органів місцевого самоврядування ТГ Західного та Східного регіонів (далі – соціопитування ОТГ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання децентралізації, формування та розвитку об'єднаних територіальних громад ґрунтовно досліджені в працях іноземних та українських учених. Серед зарубіжних вчених необхідно виокремити Б. Дрейфюса, С. Sharma [8]. Питання формування та функціонування та розвитку територіальних громад в Україні досліджували вітчизняні науковці, зокрема Сторонянська І.З. [1], Полякова С.В., Когатько Ю.Л. [3], Морохт Н. [5], Жовнірчик Я.Ф. [10] та інші

Мета статті. Мета статті – оцінити відповідність реалізованих соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення рівня та

якості життя населення в населених пунктах після їх вступу до територіальних громад, із реальними потребами.

Виклад основного матеріалу. До опитування було відібрано 148 ОТГ, з них найменшу кількість із Закарпатської області – тільки 5 або 3,4%, тоді як найбільшу – 26 одиниць або 17,6% із Вінницької області (рис. 1).

Опитування відбувалося в листопаді 2018 – травні 2019 року, до нього було залучено 148 ОТГ, з них 78 представляли Центральну частину України та 70 – Західну [1].

Основна мета дослідження полягала в оцінюванні результативності першого етапу реформи децентралізації на рівні територіальних громад, а також визначення кола проблем, що стоять на заваді їх соціально-економічного розвитку.

Збір інформації відбувався по 4-х наступних напрямках:

– загальна інформація про ОТГ – рік утворення, кількість населення, тип, обсяг доходів на 1-го мешканця, наявності інформаційно-документального забезпечення та вебсторінок (в рамках забезпечення інформаційної прозорості управління);

– стан інфраструктури – стан об'єктів інфраструктури до / після об'єднання, характер цих змін (ремонт об'єктів, закриття / відкриття, купки необхідного приладдя, обладнання);

– проблеми функціонування ОТГ – інвестиційна привабливість громад, заходи з активізації зайнятості місцевого населення, форми співпраці з іншими громадами;

– організація системи управління ОТГ – кількість осіб у штаті органу управління, кількість утворених структурних підрозділів.

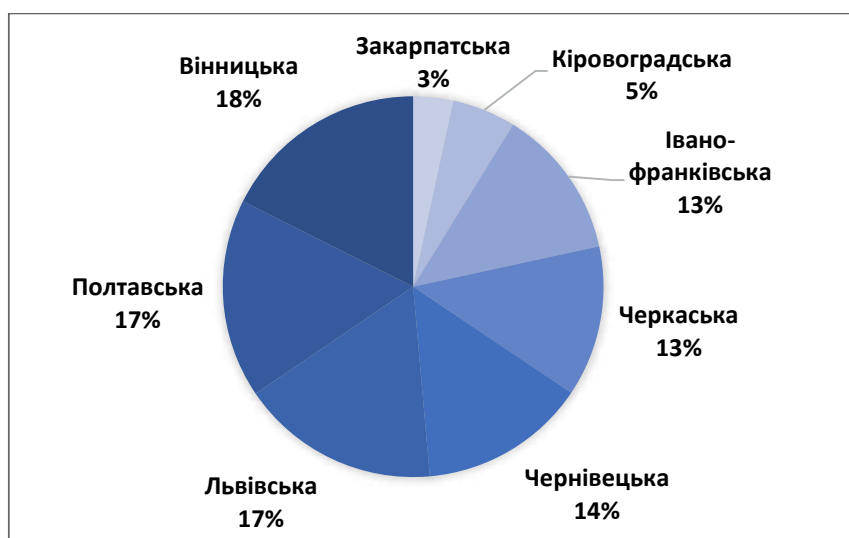

Рис. 1. Розподіл територіальних громад¹ по областях, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

На момент проведення дослідження чверть ОТГ (або 37 одиниць) мали досвід самоуправління від 3-х років, оскільки були створені в перший рік початку реформи децентралізації, 27,7% (або 41 одиниця) – від 2 до 3-х років (тобто утворені в 2016 р.), решта – 47,3% (або 70 громад) – трохи більше року (рис. 2).

Переважна більшість опитаних ОТГ належали до сільського типу – 58,1% і тільки 18,2% – до міського. Відповідно, у 33,5% населених пунктах чисельність мешканців не перевищувала 5 тис. осіб, а у 13,5% – проживало від 15 тис. осіб та більше (рис. 3).

За підсумками опитування виявилось, що значна частина ОТГ мали низьку поінформованість стосовно реального стану справ у своїх адміністративно-територіальних одиницях, зокрема, від 44 до 84% опитаних експертів з органів самоврядування, повідомили, що їх ОТГ досі немає якогось із стратегічних документів, як то інвестиційного паспорту, детальних описів інфраструктури, природних, водних, лісових, сільськогосподарських ресурсів та ін.. Отже, незнання фактичної ситуації в громаді зменшує шанси на ефективне адміністрування, забезпечення нормальних умов

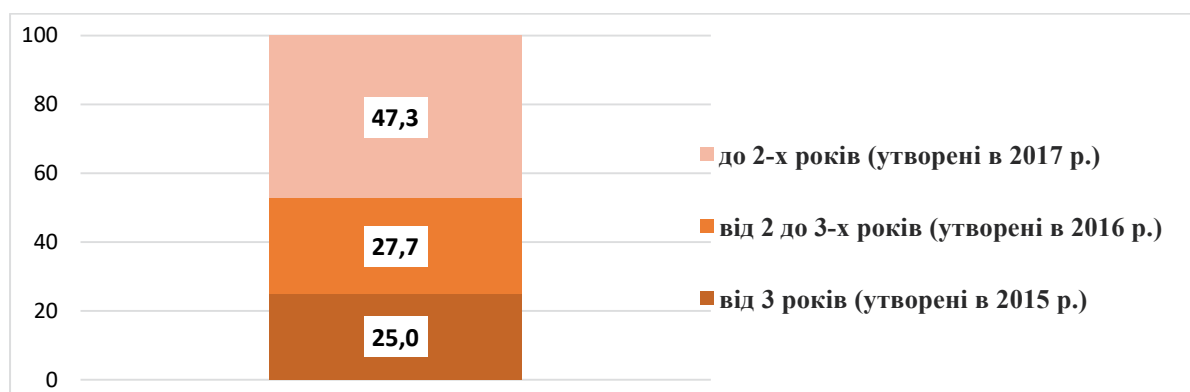
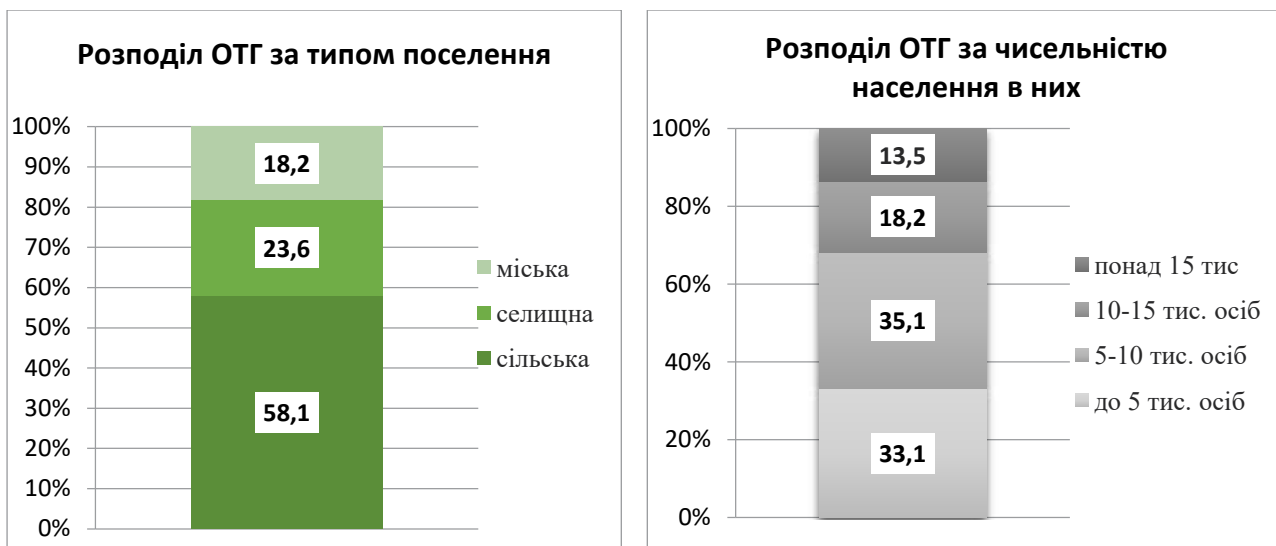

Рис. 2. Розподіл територіальних громад залежно від років досвіду в самоуправлінні, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

¹ Тут і далі дані стосуються тільки ОТГ, що брали участь в даному соціопитуванні в період з жовтня 2018 року по травень 2019 року.

Рис. 3. Розподіл територіальних громад за типом поселення та чисельністю населення, %

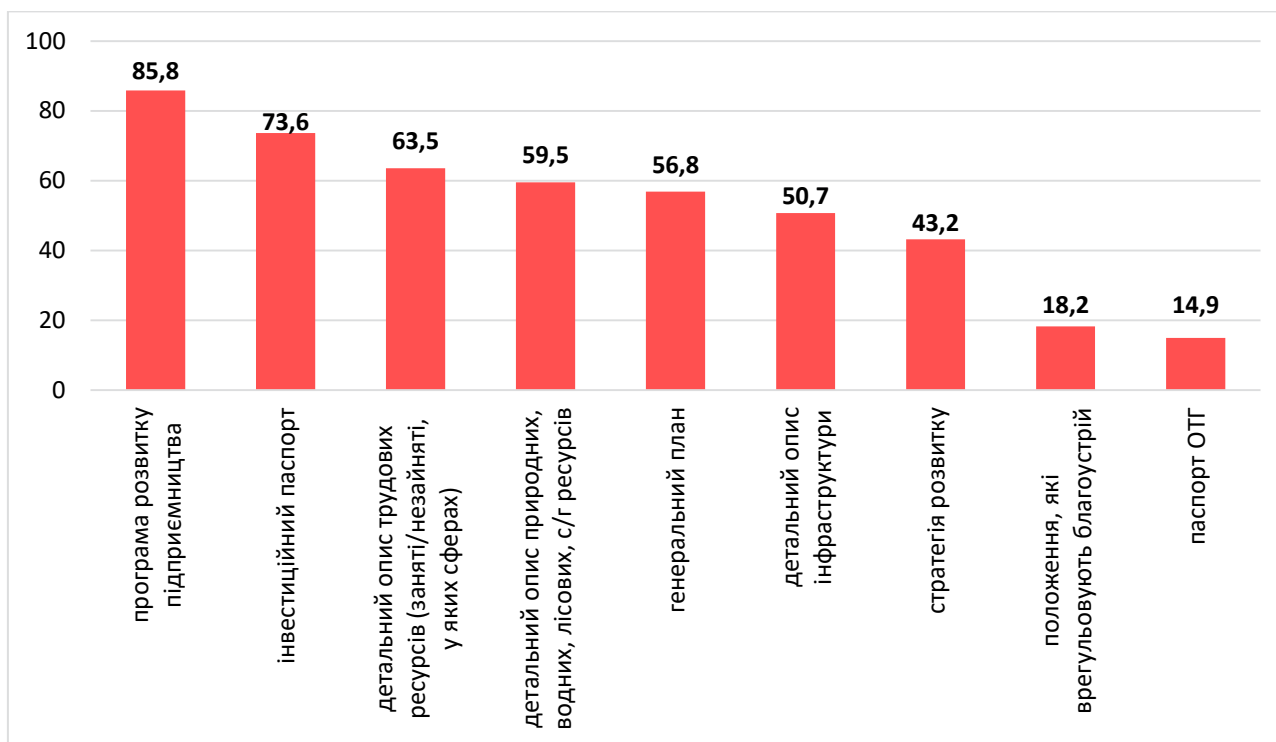
Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

проживання та вибору правильного курсу в частині їх поліпшення, при цьому ризик втратити існуючий рівень життя може бути високим (рис. 4).

Незважаючи на відсутність чіткого розуміння щодо соціально-економічної ситуації в ОТГ, невизначеності із наявними проблемами

та відсутності плану по першочерговості їх вирішення, кожна громада після утворення здійснювала певні заходи, що мали на меті покращити інфраструктурну складову умов проживання в їх населених пунктах. Основний вектор їх зусиль був зосереджений на ремонтних роботах та модернізації осна-

Рис. 4. Частка ОТГ, які повідомили про відсутність в них стратегічного документа, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

щення тих об'єктів інфраструктури, що громада отримала при об'єднанні.

ОТГ зосередили свою увагу на поліпшенні умов у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, відпочинку та спорту, а також стану доріг та освітленню населених пунктів. Так, біля 78% опитаних ОТГ повідомили, що за період самоуправління вони здійснили закупівлю обладнання, устаткування або інвентаря для шкіл, майже 76% – провели поточний ремонт доріг та 73,6% – поточний ремонт закладів освіти (табл. 1).

Другу позицію за частотою проведення заходів із покращення умов посіли сфери охорони здоров'я, дошкільної освіти, культури, спорту і дозвілля. Так, як видно з табл. 1, в 60-65% громад провели поточний ремонт в будівлях і оновили обладнання / інвентар.

Найменше втручання відбувалося в сфері водопровідно-каналізаційного господарства та благоустрою: від 50% до 62% опитаних ОТГ не мали змоги чи не вважали за потрібне покращувати стан централізованого водогону і каналізаційної системи та підвищити безпечність пересування пішоходів тротуарами.

Як видно з табл. 1, доволі незначна частка громад спромоглася на відкриття будь-яких нових об'єктів інфраструктури. За результатами опитування виявилось, що понад 41% ОТГ змогли встановити в своїх населених пунктах нові освітлювальні прилади і таким чином не тільки покращити благоустрій, а й

підвищити безпеку пересування в темний час доби для населення. Відкриття нових об'єктів в інших сферах очевидно є більш дорогим та тривалим, тому тільки 28,4% опитаних ОТГ повідомили, що вони за період самоврядування змогли відкрити нові заклади культури, спорту або дозвілля (як майданчик, стадіон, бібліотека), і тільки 1 громада із 148 повідомила про відкриття школи або гімназії.

В цілому про позитивні настрої адміністрації ОТГ щодо збереження існуючої інфраструктури та покращення стану її об'єктів свідчать поодинокі випадки ліквідації або закриття деяких об'єктів: тільки 4 із 148 опитаних ОТГ повідомили, що вони за період самоврядування закрили школи, ФАП / амбулаторії, ще по одній громаді були змушені ліквідувати певний об'єкт в сфері культури, освітлення та водопровідно-каналізаційного господарства.

Пріоритетні напрямками (сфери) для поліпшення умов проживання в об'єднаних територіальних громадах в цілому залишаються незмінними по усіх ОТГ не залежно від регіону, типу чи років досвіду в самоуправлінні (див. Додаток 1). Однак, обрані для цього заходи мають деякі відмінності по типах ОТГ та регіонах. Так, наприклад, міські громади задля покращення сфер освіти, медицини, культури та дозвілля частіше вдавалися до ремонтних робіт, тоді як сільські ОТГ оновлювали обладнання, устаткування та інвентар (рис. 5).

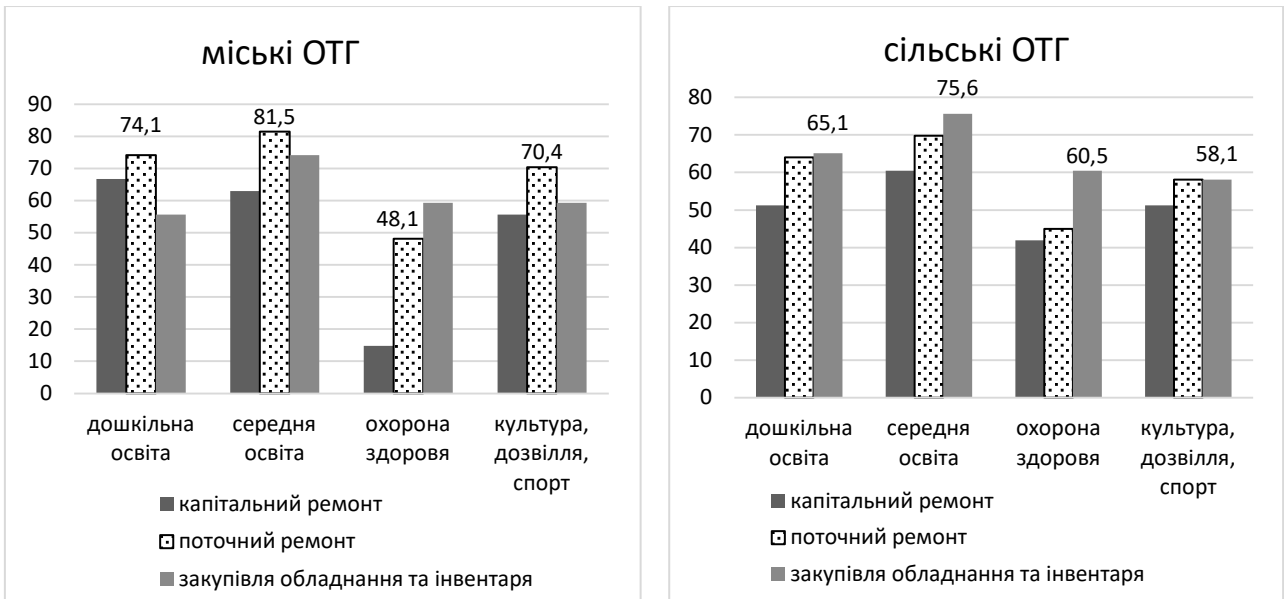
Таблиця 1

Заходи із поліпшення умов проживання у розрізі основних сфер життя, %

Сфера	Встановлення чи відкриття нового об'єкту	Капітальний ремонт або реконструкція	Поточний ремонт	Закупівля обладнання, устаткування, інвентаря	Закриття або ліквідація об'єкта	Без змін
Дошкільна освіта	18,2	52,0	65,5	62,8	0	3,4
Середня освіта (школа, гімназія)	0,7	56,8	73,6	77,7	2,7	2,0
Охорона здоров'я (ФАП, амбулаторія)	14,9	41,2	-	62,2	2,7	10,8
Культура, відпочинок, дозвілля, спорт	28,4	45,9	60,8	60,1	0,7	10,8
Дорожнє господарство (стан доріг)	5,4	57,4	75,7	6,1	-	10,1
Стан тротуарів	9,5	27,0	27,2	1,4	-	52,0
Централізоване водопостачання	16,2	18,9	35,1	12,8	0,7	50,0
Водовідведення та каналізація	6,8	8,1	23,6	4,1	0,7	65,5
Освітлення населених пунктів	41,2	55,4	50,7	22,3	0,7	10,8

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Сума по відповідям не має становити 100% оскільки можна було давати одразу декілька варіантів, бо реалізовувалося одразу декілька заходів. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Рис. 5. Найбільш поширені заходи з поліпшення умов в сферах освіти, охорони здоров'я, дозвілля та спорту залежно від типу ОТГ, %

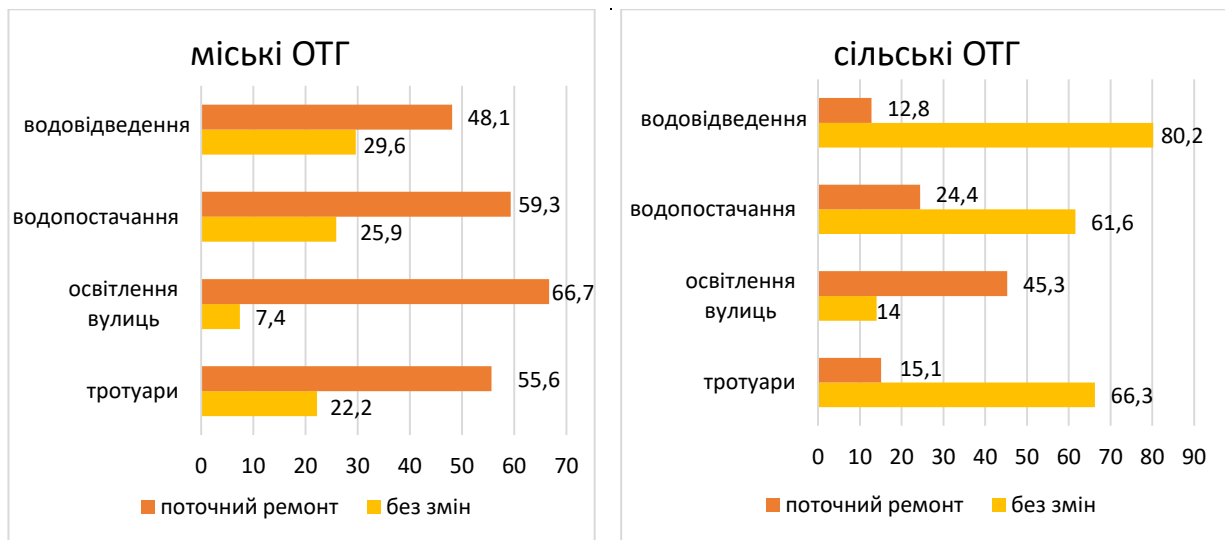
Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Якщо сільські громади за період самоуправління здебільшого залишали без змін стан тротуарів (66,3%), системи водогону (61,65) та каналізації (80,2%), то понад половина міських громад, навпаки, зосередилася на поліпшенні їх стану і провели ремонтні роботи (рис. 6).

Для громад Західного регіону особливий інтерес становить сфера газопостачання.

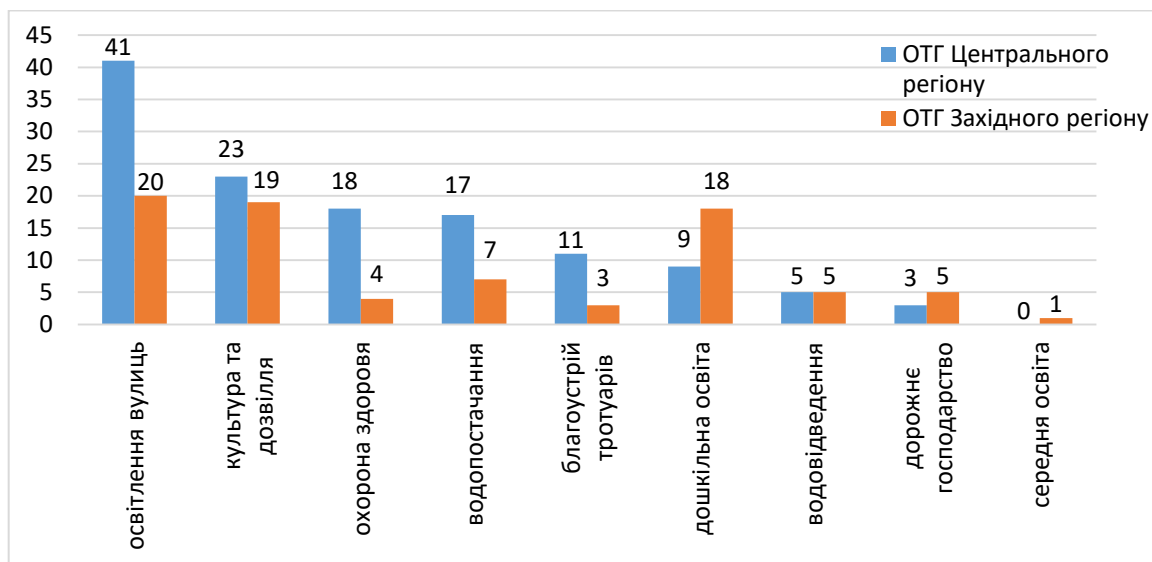
І хоча 87% громад зазначили, що не робили ніяких заходів із поліпшення стану об'єктів в цій сфері, та все ж 1 громада провела капітальний ремонт / реконструкцію об'єкту, ще 2 – закупили нове обладнання, устаткування та інвентар і 5 – здійснили поточний ремонт об'єктів. Для порівняння – жодне з ОТГ Центрального регіону взагалі не зазначило, що за роки самоврядування поставали питання,

Рис. 6. Найбільш поширені заходи з поліпшення сфери благоустрою і систем водопостачання та водовідведення залежно від типу ОТГ, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Рис. 7. Найбільш поширені заходи в сфері водопостачання серед ОТГ Західних та Центральних регіонів, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

пов'язані із сферою газопостачання (табл. 1 Додатку 1).

Особливу сферою інтересів для ОТГ Центральних регіонів є водопостачання: якщо 68,6% західних громад відмітили, що вони не робили жодних проектів спрямованих на поліпшення системи водопостачання (що є характерним заходом для цієї сфери), то майже половина громад Центральних регіонів здійснила поточний ремонт, кожне 4 ОТГ – капітальний ремонт, а кожне п'яте – встановило / відкрило новий об'єкт (рис. 7).

Також прослідковується лідерство ОТГ Центральних регіонів порівняно до Західних за кількістю реалізованих проектів з відкриття нових ФАПів / амбулаторій, об'єктів водопостачання, благоустрою територій (створення пішохідних комунікацій та встановлення освітлювального обладнання / споруд). Єдине в чому досягли успіху громади Західного регіону – відкритті нових об'єктів дошкільної освіти (рис. 8).

Нагадаємо, що одним із завдань опитування, було виявлення змін в умовах проживання на територіях після їх об'єднання в громади. Отримана інформація дозволяє визначити які саме заходи у розрізі основних складових умов життя (освіта, охорона здоров'я, інфраструктура) відбулися в населених пунктах **після** їх вступу до територіальних громад (зокрема, капітальний чи поточний ремонт об'єктів, розпочато / завершено роботу над новим, закупили нове обладнання тощо), **але вона не дає**

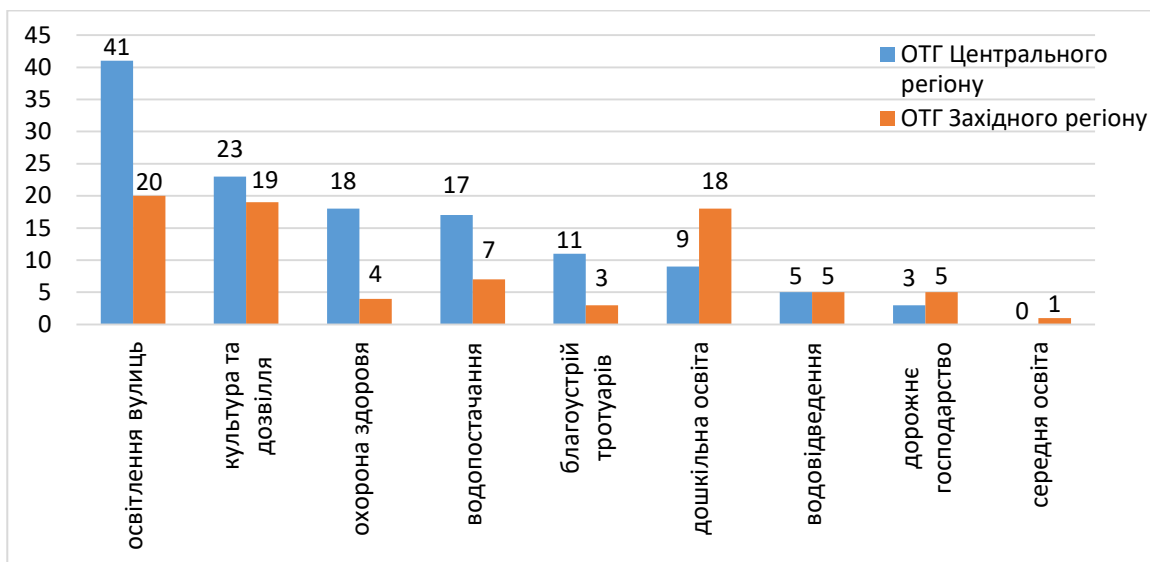
жодного уявлення про характер цих змін (відбулося покращення чи, навпаки, погіршення ситуації в цих сферах життя). Хоча блок питань присвячений оцінюванню ситуації в населених пунктах **до** об'єднання, стосуються саме визначення рівня задоволеності населення станом доріг, навчальних закладів, ФАПів та амбулаторій, інфраструктурою для дозвілля, відпочинку, спорту та культури, системи водопостачання та каналізації, окремими аспектами благоустрою.

Крім того, відкритим залишається питання стосовно того, чи враховувала адміністрація новостворених ОТГ, фактичний стан об'єктів інфраструктури до об'єднання в громади, чи визначила якимось чином пріоритетність сфер, що потребували нагального втручання, чи встановила черговість заходів / проектів із вирішення існуючих проблем в житті громади?

Намагаючись відповісти на це питання авторами були проведено певні розрахунки, що дозволили дійти наступних висновків:

1. трійка проблемних сфер була незмінною для обох регіонів і складалася в такій послідовності: стан доріг, стан тротуарів та стан об'єктів культури, відпочинку та спорту (рис. 9);

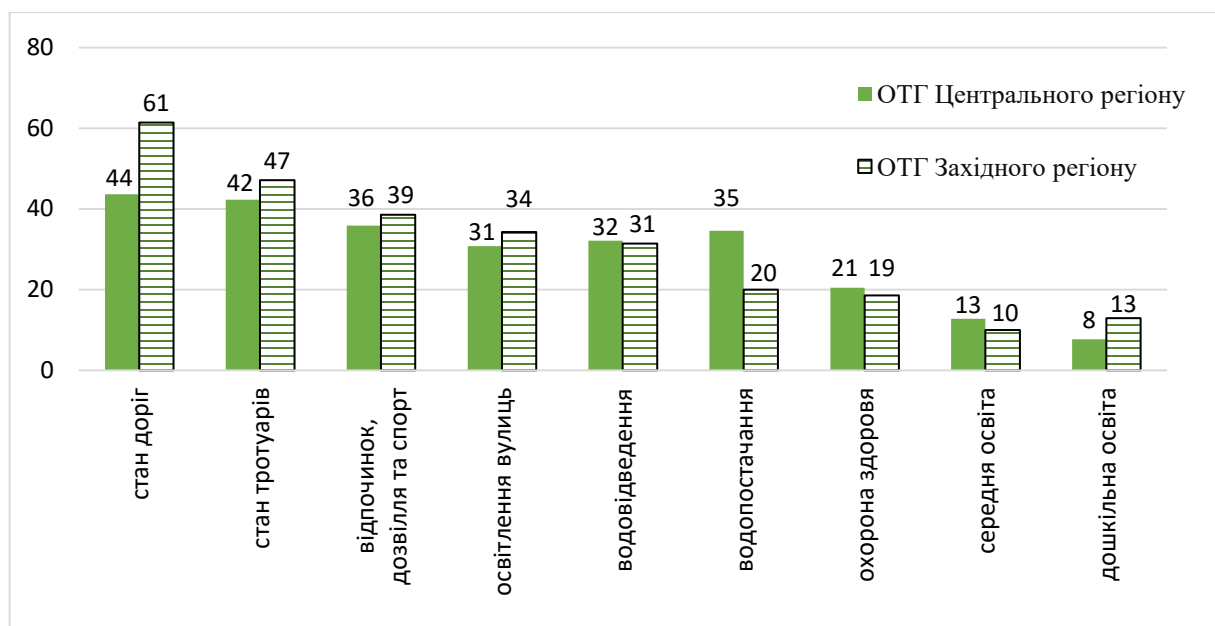
2. громади не враховували глибину проблем, притаманних певним сферам чи об'єктам інфраструктури, а скоріш за все куруючись іншими причинами, зосередилися на модернізації соціальних об'єктів (рис. 1-5 Додатку 1).

Рис. 8. Кількість проектів з відкриття нових об'єктів в основних сферах життя ОТГ Західних та Центрального регіонів, одиниць

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Рис. 9. Сфери життя та об'єкти інфраструктури в яких громади потребували покращення умов до вступу в ОТГ за частотою визнання проблеми², %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

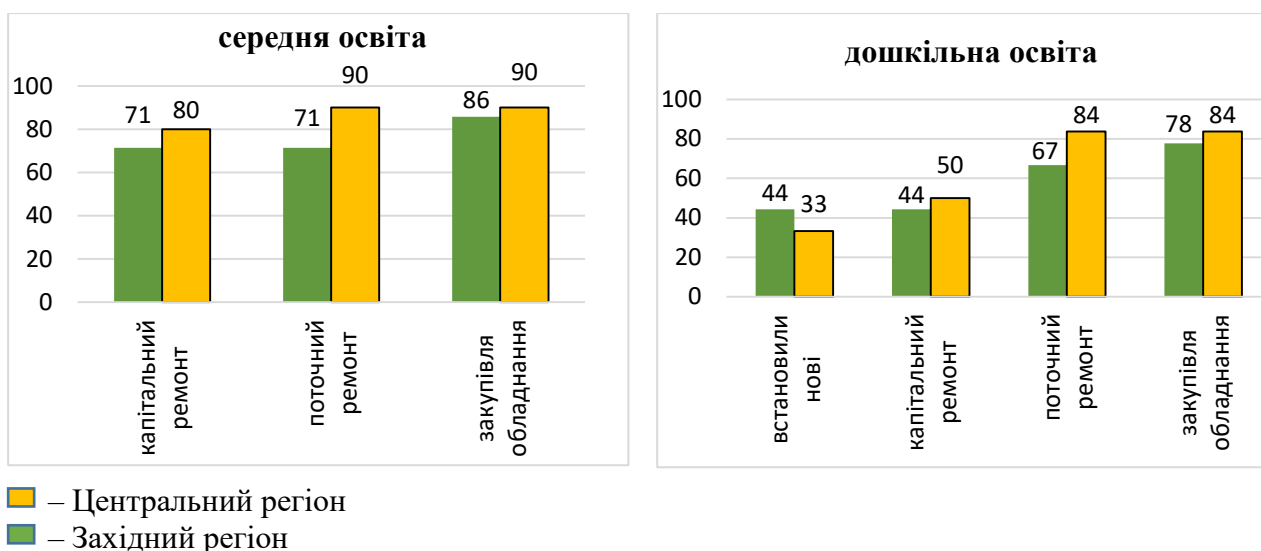
Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Так, усі опитані ОТГ (не залежно від регіону) за період самоврядування реалізували принаймні один проект, спрямований на поліпшення умов, в сферах дошкільної та середньої освіти, хоча в рейтингу проблемних вони посідали аж 8 та 9-те місця (див. рис. 9 та рис. 10).

Натомість, повністю проігнорували необхідність покращувати стан доріг 23,3% ОТГ Західного регіону та 6% Центрального, а проблеми із тротуарами та безпечним пересуванням пішоходів взагалі проігнорували біля 70% громад Західного регіону та 55% Центрального (рис. 11).

² Оцінили стан об'єктів інфраструктури до вступу в ОТГ в 1 або 2 бали за 5-ти бальною шкалою, де «5» – найвища оцінка.

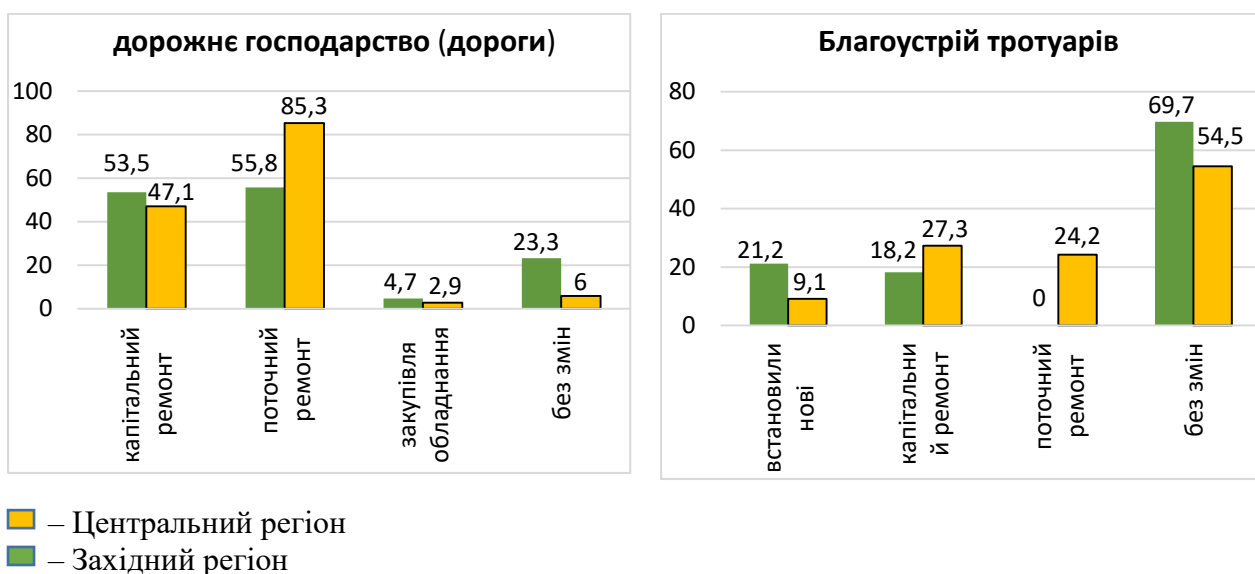

Рис. 10. Основні проекти, що були реалізовані в рамках покращення об'єктів середньої та дошкільної освіти серед тих ОТГ, що мали в цьому потребу³, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Рис. 11. Основні проекти, що були реалізовані в рамках покращення стану доріг та тротуарів серед тих ОТГ, що мали в цьому потребу, %

Джерело: розраховано співробітниками ІДСД за даними соціопитування ОТГ

Примітка. Показники розраховані за об'єднаною базою даних ОТГ Західного та Східного регіону

Висновок. Таким чином, для комплексної оцінки умов проживання в об'єднаних територіальних громадах на сьогодні недостатньо статистичної інформації, а соціологічні дослідження через різні причини не завжди можуть виступати об'єктивним та репрезентативним джерелом інформації для усіх ОТГ. Проаналізо-

ване соціологічне опитування щодо соціально-економічного становища в об'єднаних територіальних громадах Західного та Центрального регіонів дає уявлення лише про обраний адміністрацією вектор розвитку, але не дає можливості оцінити як реалізовані проекти вплинули на рівень життя та умови проживання в них.

³ Тут і далі стосується тільки тих громад, котрі оцінили стан доріг до об'єднання як поганий, тобто в 1 або 2 бали за 5-ти бальною шкалою, де «5» - найвища оцінка.

Також різні цілі та завдання, які ставлять перед собою опитування можуть давати тільки фрагментарні уявлення про окремі аспекти умов проживання в новоутворених громадах. Так, основну увагу переважна більшість опитаних ОТГ зосередила на осучасненні та відновленні об'єктів соціальної сфери – освіти (дошкільна, шкільна) та охорони здоров'я, тож поширеними були проекти із придбання нового обладнання та проведення ремонтних робіт. Меншої уваги було приділено вирішенню проблем та покращенню стану об'єктів дорожнього та водопровідно-каналізаційного господарств, що скоріш за все передбачає більш масштабні, довготривалі та високо-вартісні заходи. Відповідно проблеми у різних соціальних сферах вирішуються тільки поверхово, а більшість заходів орієнтовані на

окремі групи населення (зокрема, дітей) і реалізуються в розріз із нагальними потребами більшості членів громади.

За результатами дослідження, адміністрація ОТГ на сьогодні не володіє в повному обсязі інформацією щодо становища по різних сферах в їх громадах, про що свідчить відсутність в більшості з них стратегічних документів. А рішення щодо поліпшення умов в тій чи іншій сфері не ґрунтуються на реальних оцінках щодо стану конкретних об'єктів інфраструктури. Громади реалізують проекти без урахування нагальності та гостроти потреби в них, а виходячи із власних фінансово-економічних можливостей (оновити обладнання в школі чи провести поточний ремонт дешевше ніж побудувати новий об'єкт чи провести капітальний ремонт).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сторонянська І., Максименко А., Левицька О. *Соціально-економічне становище об'єднаних територіальних громад: Захід VS Центр : науково-аналітичне видання*. ДУ Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України. Львів, 2019. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190034.pdf>
2. Recommendation of the Council on Effective Public Investment Across Levels of Government (2014). *OECD*. URL: <https://is.gd/oN78Wq>
3. Полякова С.В., Когатко Ю.Л. Об'єднані територіальні громади: оцінка фінансової спроможності та механізмів розподілу коштів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 5(32). С. 106–117. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/32_2021/17.pdf
4. Десять керівних принципів ОЕСР з ефективною децентралізацією, що сприяють регіональному розвитку (2019). *Making decentralisation work: a handbook for policy-makers*. OECD. URL: <https://is.gd/eV6KnO>
5. Морохт Н. Методологічні аспекти побудови моделі оцінювання динаміки розвитку об'єднаних територіальних громад. *Public Administration and Local Government*. 2018. Issue 1(36). URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_01\(36\)/20.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_01(36)/20.pdf)
6. Multi-level Governance Reforms: Overview of OECD Country Experiences (2017), *OECD Publishing*, Paris. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/9789264272866-en>
7. Territorial Reviews: Monitoring Progress in Multi-level Governance and Rural Policy (2017), *OECD Publishing*, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264268883-en>
8. Sharma, C. (2018), Emerging Dimensions of Decentralization Debate in the Age of Glocalization, *Kurukshetra University*. Retrieved from: <http://mpr.a.unimuenchen.de/6734/>
9. Жовнірчик Я.Ф., Мельник В.М. Зарубіжний досвід і вітчизняні традиції здійснення інноваційного розвитку територіальних громад органами місцевого самоврядування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 9. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2015/22.pdf

REFERENCES:

1. Storonianska I., Maksymenko A., & Levytska O. (2019) *Sotsialno-ekonomichne stanovyshche obiednanykh terytorialnykh hromad: Zakhid VS Tsentri: naukovy-analitychne vydannia* [Socio-economic situation of united territorial communities: West VS Center: Scientific and Analytical Edition]. Lviv. Retrieved from: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190034.pdf> (in Ukrainian)
2. Recommendation of the Council on Effective Public Investment Across Levels of Government (2014). *OECD*. Retrieved from: <https://is.gd/oN78Wq>
3. Poliakova S. & Kohatko Yu. (2021) *Obiednani terytorialni hromady: otsinka finansovoi spromozhnosti ta mekhanizmv rozpodilu koshtiv* [United local communities: assessment of financial capacity and fund distribution mechanisms]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, 5(32), 106–117. Retrieved from: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/32_2021/17.pdf (in Ukrainian)

4. Desiat kerivnykh pryntsyviv OESR z efektyvnoi detsentralizatsii, shcho spryaiut rehionalnomu rozvytku [Ten guiding principles of OECD with effective decentralization, promoting regional development] (2019). Retrieved from: <https://is.gd/eV6KnO>

5. Morokht N. (2018) Metodolohichni aspekty pobudovy modeli otsiniuvannia dynamiky rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad [Methodological aspects of constructing a model for assessing the dynamics of development of united territorial communities]. Retrieved from: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_01\(36\)/20.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_01(36)/20.pdf) (in Ukrainian)

6. Multi-level Governance Reforms: Overview of OECD Country Experiences (2017) *OECD Publishing*. Paris. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/9789264272866-en>

7. Territorial Reviews: Monitoring Progress in Multi-level Governance and Rural Policy (2017) *OECD Publishing*. Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264268883-en>

8. Sharma C. (2018) Emerging Dimensions of Decentralization Debate in the Age of Glocalization. *Kurukshetra University*. Retrieved from: <http://mpira.ub.unimuenchen.de/6734/>

9. Zhovnirchuk Ya. F. & Melnyk V. M. (2015) Zarubizhnyi dosvid i vitchyzniani tradytsii zdiisnennia innovatsiinoho rozvytku terytorialnykh hromad orhanamy mistsevoho samovriaduvannia [Foreign experience and domestic traditions of innovative development of territorial communities by local self-government bodies]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, no. 9. Retrieved from: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2015/22.pdf (in Ukrainian)